

суб'єкта способами і засобами, що є у розпорядженні інших суб'єктів.

Подальше прирощення знань у питанні поняття влади, на нашу думку, має полягати не скільки у докорінному переосмисленні даного поняття, скільки у його деталізації.

Список використаних джерел:

1. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада: Авер'янов В. Б., Битяк Ю. П., Закалюк А. П., Козюбра М. І. та ін. ; гол. ред. ради О. Д. Святоцький. – К. : Ін Юре, 2010. – 688 с.
2. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні: Монографія / Ю. Р. Мірошніченко; за ред. О. Л. Копиленка. – К.: «Фенікс», 2012. – 360 с.
3. Юридична енциклопедія: У 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – К. : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998. – Т. 1 : А–Г. – 669 с. ; Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 741 с. ; Т. 3 : К–М. – 2001. – 792 с. ; Т. 4 : Н–П. – 2002. – 720 с. ; Т. 5 : П–С. – 2003. – 733 с.; Т. 6: Т–Я. – 2004. – 768 с.
4. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія / Л. М. Шипілов – Харків : ФІНН, 2009. – 215 с.
5. Смородинський В.С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): Дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. – Харків, 2001. – С. 34-48.

Студентка 2 курсу, інститут
політології та права Національного
педагогічного університету ім.
М. П. Драгоманова

Завальна Вікторія Андріївна
ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ

Загальновідомим фактом є те, що академік В. В. Копейчиков здійснив значний вклад у розвиток правової науки, його праці стали надбанням нашого народу. У своїх наукових пошуках вчений приділяв увагу багатьом категоріям і поняттям, зокрема демократії. В.В. Копейчиков неодноразово аналізував це явище у своїх працях «Радянська соціалістична демократія: основні напрями розвитку» 1976 рік, «Радянська державність і демократія на сучасному етапі» 1983 рік, «Народовладдя як основа представницької демократії» 1995 рік, і багато інших.

Протягом історії до ідеї демократії, яка ґрунтується на принципах свободи і рівності, зверталися науковці, збагачуючи і розвиваючи це поняття: Перикл (Стародавня Греція), Спіноза (Нідерланди, XVII ст.), Ж.-Ж. Руссо (Франція, XVIII ст.), Т. Джефферсон (США, XVIII ст.), І. Франко (Україна, кінець XIX- початок XX ст.) В. Гавел (Чехія, XX ст.), А. Сахаров (Росія, XX ст.) та ін. Багато хто з них (наприклад, О. Токвіль) акцентували увагу на необхідності «учитися демократії». Гете писав: «Лише той гідний щастя і свободи, хто кожний день іде за них бій»[1, с. 190].

Ідея народовладдя свого часу знайшла вираз і у конституційних проектах, державних документах, нарешті у Конституції УНР 1918 р. Так, у проекті, запропонованому 1905 р. групою членів Української Народної Партії під назвою Основний Закон «Самостійної України» Спілки народу українського, утверджувалось, що «уся влада належить народові українському. Основний Закон встановлює, як нею користуватись» У Четвертому Універсалі Центральної Ради зазначалось, що влада в Україні «буде належати тільки народу України, ім'ям якого, поки зберуться Українські установчі збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робочого народу - селян, робітників і солдатів...». Що стосується Конституції УНР 1918 р., то друга її стаття проголошувала: "Суверенне право в Українській Народній Республіці належить народові України, цебто громадянам УНР всім разом»[2, с. 45-46].

Отож, що ж таке демократія? Демократія – це форма держави, яка заснована на здійсненні народовладдя шляхом забезпечення широких прав і свобод громадян, їх участі у формуванні і функціонуванні апарату політичної влади і контролю за його діяльністю. З огляду на дослівний переклад терміна «демократія» з грецької (demos – народ і kratos – влада) її часто ототожнюють з

самим народовладдям. Але, розглядаючи народовладдя, демократію та державу діалектично, можна зробити висновок про те, що в загальному явищі державності демократія постає як його внутрішня форма, «момент сутності», тоді як сама сутність – найбільш глибинне та визначальне в державі за демократичної форми відшукує себе саме у народовладді [3, с.495].

Демократія є багатоплановим за змістом поняттям, яке вживають для позначення:

- типу держави і політичної системи суспільства, певного порядку, що визначає форми відносин суспільства і держави, влади і людини;

- форми організування суспільства, його державно-політичного устрою, що ґрунтується на визнанні народу вищим (єдиним) джерелом влади, виборності основних органів держави, забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, послідовному здійсненні принципу рівності і свободи людей, їх реальної участі у управлінні справами держави і суспільства;

- форми устрою будь-якої організації (держави), яка заснована на принципах рівноправності її членів, періодичності виборів органів управління, прийнятті рішень більшістю голосів тощо [4, с.150].

Демократія ніде і ніколи не існувала без держави.

Реально демократія становить різновид держави, що характеризується, щонайменше, такими ознаками:

- 1) визнання народу вищим джерелом влади;
- 2) виборність основних органів держави;
- 3) рівноправність громадян і насамперед рівність їх виборчих прав;
- 4) підпорядкування меншості більшості при прийнятті рішень [1, с. 191].

Державний характер демократії зумовлений самою природою політичної влади і процесом реалізації державна влада реально вимагає свого здійснення на постійній, безперервній і професійній основі. Тому народ фактично не може в сучасних умовах у багатьох випадках безпосередньо здійснювати належну йому владу, –через це дану функцію виконують держава та її органи, яким народ делегує свої повноваження.

Завдяки державному характеру демократії народ одержує реальну можливість періодично змінювати склад представницьких органів. Народ як поручитель встановлює процедуру доручення влади, а також засоби контролю за належним виконанням доручення та його передоручення у разі неналежного виконання. Історично апробованою та такою, що довела свою життєдайність, процедурою делегування владних повноважень є вибори, які на засадах конкурсу визначають осіб, що обійматимуть представницькі посади в державному апараті

Основними ж засобами контролю та передоручення виступають строковість обіймання посад, можливість проведення позачергових виборів, відкритість та доступність інформації.

В одній із праць, одним із авторів якої є сам академік В.В. Копейчиков висловлюється думка про те, що народовладдя – це влада, що здійснюється народом задля своїх інтересів. Найістотніше питання цієї проблеми – наскільки реальна влада народу, наскільки народовладдя є дійсним, які класи, нації, соціальні групи чи весь народ ним користуються.

Не випадково, починаючи з античних часів, ця проблема була у центрі уваги видатних мислителів. Саме її користь для народу закладав Арістотель в основу критерію, визначаючи найкращу форму держави. Про владу народу, як один із видів влади писав Полібій, захищаючи як найкращу змішану форму правління. Цицерон як важливу її ознаку відзначав повноваження влади народу, яку практично здійснювали народні збори і народні трибуни.

Принцип народовладдя як органічна основа демократичного ладу проходить через усю історію політичної думки, сприяючи формуванню ідей гуманізму і прогресу. Народовладдя – це одна з найголовніших форм виразу соборності у суспільстві, а інтенсивність, дієвість цієї соборності прямо залежить від того, яким є народовладдя, його реальність. Природно виникає питання про найважливіші позитивні риси, які мають бути притаманні народовладдю. Ймовірно, найсуттєвішою ознакою має бути співвідношення народовладдя зі статусом особистості, людини і громадянина. Справа у тому, що народ – це не якась безлика маса, а соціальна структура, в якій кожен індивід окремо визначений, є об'єктом відповідних соціальних взаємодій, у тому числі пов'язаних з державними функціями, які мають управлінський характер.

Отже, демократія – це суспільне самоврядування, яке здійснюють рівноправні громадяни через безпосередню участь в обговоренні й вирішенні громадських справ шляхом вільного вибору (голосування). Демократія виникла й існує як намагання і можливість для людей вирішувати свої справи власними силами. Демократія – це насамперед суспільне самоврядування, самокерування, самостійність. Історія розвитку людства свідчить, що демократичне вирішення проблеми можливе тоді, коли у центр розвитку всієї суспільної системи ставиться людина, коли соціальна цінність народовладдя розглядається в органічному зв'язку з інтересами, потребами і волею членів суспільства, коли народовладдя є вираженням дійсно колективної волі, яка базується на урахуванні різних точок зору і позицій. За такого підходу народовладдя не тільки не ігнорує приватні інтереси особи, а навпаки, уможливорює їх максимальне задоволення.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. – Харків: Еспада, 2006. – 776 с.
2. Загальна теорія держави і права / За ред. В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 320 с.
3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
4. Теорія держави і права : навч. посіб. / [С. К. Бостан, ТЗЗ С. Д. Гусарев, Н. М. Пархоменко та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 2013. – 348 с. – (Серія «Альма-матер»).

Курсант 2-го курсу ННІ №2 НАВС

Закусіло Юлія Олегівна

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Формування правосвідомості неповнолітніх, як сукупності поглядів, ідей, які визначають їх ставлення до права, до законності, до правосуддя, їх уявлення про те, що правомірно і, що неправомірно повинно відбуватись у процесі правового виховання. Правове виховання неповнолітніх – це формування не лише їх правосвідомості, а й правової культури та правомірної поведінки.

Одним із аспектів усебічного розвитку особистості є висока правова культура. Адже не можна вважати фізично здорову людину гармонійно розвиненою, якщо вона, маючи широкі знання, добре працюючи або навчаючись, порушує закони і право. Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідно поводитися не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності.

Формування правової культури особистості починається у сім'ї і дошкільному закладі, де створюється необхідна атмосфера визнання індивідуальності дитини, поваги до його особистості, а самій дитині надається можливість реалізувати свої людські права. Дошкільний вік – це початкова ланка системи освіти та найбільш сприятливий період для формування моральних якостей особистості як основи правової компетентності громадян. Динаміка і зміст уявлень про моральні якості в дошкільному віці характеризується наступним чином згідно з віком дошкільнят:

- 3-4 роки. Складаються елементарні уявлення про те, що "таке добре, а що таке погано". Формується негативне ставлення до грубості і жадібності. На основі прикладів з досвіду дитини, його конкретних вчинків, розвиваються уявлення про доброту, взаємодопомогу, дружбу, правдивості.
- 4-5 років. Розвиваються уявлення про справедливість, доброту, дружбу, чуйності на основі аналізу повсякденних ситуацій та літературних творів.
- 5-6 років. Розвиваються узагальнені уявлення про правдивість, справедливості, сміливості, скромності, ввічливості, працьовитості, дбайливості на конкретних прикладах. Складається негативне ставлення до таких аморальних якостей, як хитрість, брехливість, жорстокість, себелюбство, боягузтво і т.д. [2]